

קדושה

קדושה

מנ"ר הגאון הרב שקד בוהדנה שליט"א

רב קהילת
"אור החיים הקדוש" אלעד
וראש כולל
"תפארת הקדש" ללימוד תורת
הנגלה והנסתר

דעת רש"י שהפליט הוא עוג

בס"ד אנחנו בפרשיות שמדברות על אברהם אבינו, ויש נקודה שהייתי רוצה לבאר אותה היטב בע"ה.

בפרשה הקודמת התורה מספרת לנו על המלחמה בין ארבעה מלכים מאזור בבל לחמישה מלכים מאזור כנען הירדן, שבמהלכה נשבה לוט בן אחיו של אברהם אבינו.

רש"י כותב על הפסוק: 'וַיָּבֹא הַפְּלִיט וַיִּגְדַּל לְאַבְרָם הָעֶבֶרִי וְהוּא שָׂכַן בְּאֶלְנֵי מְמָרָה אֲחִי אֲשָׁכַל וְאָחִי עֶנְרִי וְהֵם בְּעָלֵי בְרִית אֲבָרָם', שאותו פליט שהגיע לומר לאברהם אבינו ששבו את לוט הוא עוג מלך הבשן. וכך לשונו: 'ויבא הפליט - לפי פשוטו זה עוג שפלט מן המלחמה והוא שכתוב כי רק עוג נשאר מיתר הרפאים וזהו נשאר שלא הרגוהו אמרפל וחבריו כשהוכו הרפאים בעשתרות קרנים תנחומא ומדרש ב"ר זה עוג שפלט מדור המבול וזהו מיתר הרפאים שנאמר הנפילים היו בארץ וגו' ומתכוין שיהרג אברם וישא את שרה'.

אחת מהסיבות ששבו את לוט, מכיוון שפלסתר פניו היה דומה לשל אברהם אבינו, והם רצו להשתמש בו ולגרסו לחילול ה' ובכך להפריך את האמונה שאברהם אבינו באותו זמן הפיץ בעולם.

המקור של רש"י לכך שהפליט הוא עוג מלך הבשן, הוא מספר דברים (ג' י"א) שבו רש"י כותב על הפסוק: 'כִּי רַק עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשָּׂאֵר מִיִּתְרֵי הָרַפָּאִים', 'מיתר הרפאים' - שהרגו אמרפל וחבריו בעשתרות קרנים והוא פלט מן המלחמה כשנאמר (בראשית יד) ויבא הפליט זהו עוג'.

ורש"י עוד כותב בסוף פרשת חקת שלפני שמשוה רבנו הולך להילחם עם עוג מלך הבשן הוא התיירא, והקב"ה אומר לו 'אל תירא', ובוודאי שמשוה רבנו לא היה ירא מגודלו או כוחו של עוג, אלא מהזכות שהיתה לו עם אברהם אבינו. וכך לשון הפסוק ופירוש רש"י: 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֶל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְּיָדְךָ נִתְּנִי אֹתוֹ וְאֵת כָּל עֲמּוֹ וְאֵת אֲרֻצּוֹ וְעֵשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּהַשְׁבּוֹן', 'אל תירא אותו' - נדה סא) שהיה משה ירא להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד) ויבא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהוכו כדלעומר וחבריו בעשתרות קרנים שנא' (דברים ג) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים'.

וכך כותב ב-שפתי חכמים: 'דאם לא כן מה נשתנה עוג מסיחון דגבי סיחון לא אמר השם יתברך אל תירא אותו. ואם תאמר והלא לא נתכוין רק לרעה שיהרג אברהם וישא את שרה כמו שפירש"י בפרשת לך לך בפסוק ויבא הפליט וגו'. ויש לומר מכל מקום כיון שזכות הצלה באה על ידו שניצל לוט היה משה ירא שמא תעמוד לו אותו זכות אף על פי שנתכוין לרעה כדאמרין בזכות הקרבות שהקריב בלך זכה ויצאה ממנו רות אף על פי שנתכוין לרעה הואיל והקריבם לכבוד הקדוש ברוך הוא'.

לכל אורך התורה, אנו רואים שלדעת רש"י הזכות של עוג הייתה מכיוון שהוא מסר לאברהם אבינו את המידע ששבו את לוט, ואברהם יצא להילחם והצליח לשחררו.

עוג הוא אליעזר עבד אברהם

על כך הוקשתה לי קושיה חזקה מאוד, ב'פרקי דרבי אליעזר' מובא שעוג מלך הבשן הוא אליעזר עבד אברהם. בפרק כ"ג מובא שהקב"ה הביא מבול על העולם והחריב את הכל. חוץ מנח ומי שהיה איתו בתיבה שניצלו, וניצל גם עוג מלך הבשן, שהוא היה מהענקים ולא נכנס בתיבה, לכן הוא החזיק בעץ אחד של התיבה ונשבע לנח ולבניו שיהיה להם עבד עולם בזכות כך שהם יצילו אותו. וכך היה שנח עשה חור בתיבה והיה מביא לו אוכל בכל יום ובזכות כך ניצל מהמבול.

וכך לשון הפרקי דרבי אליעזר: 'רבי צדוק אומ' בעשרה במרחשון נכנסו כל הבריות אל התיבה בי"ז בו ירדו מי המבול על הארץ שהן מים זכרים ועלו מן התהומות שהן מים נקבות ונתחברו אלו עם אלו וגברו להחריב את העולם שנאמר והמים גברו מאד מאד על הארץ ונמחו כל היקום שבארץ שנאמר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה חוץ מנח וכל אשר אתו בתבה שנאמר וישאר אך נח ואשר אתו בתבה וחוץ מעוג מלך הבשן שישב לו עץ אחד מן הסולמות של התיבה ונשבע לנח ולבניו שיהיה להם עבד עולם מה עשה נח נקב חור אח' בתיבה והיה מושיט לו מזונו בכל יום ויום ונשאר גם הוא שנ' כי רק עוג מלך הבשן וגו' וחוץ מארץ ישראל שלא ירדו עליה גשמים'.

בביאור הרד"ל (שם) מובא שעוג הפך להיות עבד של חם, חם הוריש אותו לכוש, וכוש הוריש אותו לנמרוד. ולאחר שאברהם ניצל מאור כשדים, כולם נתנו מתנות לאברהם, ונמרוד נתן לאברהם את עוג.

בפרק ט"ז בפרקי דרבי אליעזר מובא בפירוש שעוג מלך הבשן הוא אליעזר עבד אברהם, וכך לשון הכתוב: 'זקן עבדו של אברהם והיה עבדו אליעזר. ומהיכן היה עבדו? אלא שכיון שיצא מאור כשדים, באו כל גדולי הדור ליתן לו מתנות, ולקח נמרוד עבדו - אליעזר - ונתנו לו עבד עולם. וכשגמל חסד ליצחק - הוציאו לחירות, ונתן לו הב"ה שכרו בעולם הזה, וקימיו למלך. והוא עוג מלך הבשן'.

עד כאן היו הידיעות, עכשיו נראה כמה קושיות:

אליעזר היה צדיק או רשע?

בתחילה - הרי אליעזר עבד אברהם היה צדיק, רש"י כותב על הפסוק: 'וְכֵן מָשַׁק בֵּיתִי הוּא דְמָשַׁק אֱלִיעֶזֶר', שהיה דולה ומשק מתורת רבו לאחרים - זקן ביתו המושל בכל אשר לו.

זהו אותו אדם שכתוב עליו (סוף מסכת דרך ארץ זוטא) שהוא מעשרה אנשים שנכנסו בחייהם לגן עדן.

ועוד ישנו מעשה שמובא בגמ' (ב"ב נח.) 'ר' בנאה הוה קא מציין מערתא כי מטא למערתא דאברהם אשכחיה לאליעזר עבד אברהם - שרבי בנאה היה מציין את הקברות בשביל שידעו הכהנים ולא יטמאו, וכשהגיע למערת המכפלה

פרשת וירא

הדלקת נרות	צאת שבת	ה"ת
אלעד	16:18	17:16
ירושלים	16:10	17:20
חיפה	16:14	17:14
אשדוד	16:25	17:17

וַיֵּגֶד לְאַבְרָם הָעֶבְרִי זֶה מִיכָאֵל שֶׁנִּקְרָא פְּלִיט מֵהִטְעָם הָאִמּוֹר לְעֵיל, וְסִפֵּר לוֹ שְׁלוֹשׁ נִשְׁבָּה. אַבְרָהָם לָקַח אֶת אֱלִיעֶזֶר זֶהוּ עוֹג לְהִלָּחֵם אִתּוֹ, וְהֵם נִיִּצְחוּ וּפְדוּ אֶת לוֹט. לְאַחַר מָכַן אַבְרָהָם שָׁלַח אֶת אֱלִיעֶזֶר זֶהוּ עוֹג לְהַבִּיאַת אֶת רַבְקָה לִיצְחָק, לְאַחַר שֶׁהוּא עָשָׂה חֶסֶד עִם יִצְחָק, אַבְרָהָם אֲבִינוּ שִׁיחֲרַר אוֹתוֹ. לְאַחַר מָכַן ה' עָשָׂה אוֹתוֹ מֶלֶךְ, וְהוּא עוֹג מֶלֶךְ הַבִּשְׁן שֶׁה' שִׁילֵם לוֹ אֶת הַשֶּׁכֶר בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְלִכְּנָן צְרִיכִים לִפְרֹשׁ שֶׁהִסִּיבָה שְׁמִשָּׁה רַבְּנוּ הַתִּיירָא מִמֶּנּוּ הוּא לֹא מָכַר שֶׁהוּא הַפְּלִיט שֶׁהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁנִּשְׁבָּה לוֹט, אֲלָא הוּא נִתְיִירָא מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי הַזְכוּת שֶׁהִיָּה לוֹ בְּזִמְנָא שֶׁהוּא הִיָּה עַבְדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְהָלַךְ לְהִלָּחֵם אִתּוֹ בְּמִלְחָמָה. וְאִין הִכִּי נִמִּי זֶה גַם מִסְתַּדֵּר עִם הַגִּמ' (בְּרֻכּוֹת נד:) שְׁכוּחַת שְׁכָאֲשֶׁר בָּאוּ עִם יִשְׂרָאֵל לִכְבוֹשׁ אֶת הַבִּשְׁן, רָצָה עוֹג לְהַפִּיל עֲלֵיהֶם הָרָה. הוּא עָקַר הָרָה מִמֶּהֱמָקוֹם שֶׁלּוֹ, וְבָא לְזִרוֹק עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כְּדִי שֶׁזֶה לֹא יִקְרָה, זִימֵן הַקַּב"ה לְהַר נְמִלִּים שֶׁאֵכְלוּ אוֹתוֹ מִבְּפָנִים, וַיִּצְרּוּ מִיֵּן טַבְעָתָהּ. הָרָה נָפַל עַל הַצּוּוֹרָר שֶׁל עוֹג, וּבִנְסָה, הַשִּׁינִיִּים שֶׁלּוֹ גָּדְלוּ בֵּן רִגְעָה, וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ אִפְשָׁרוֹת לְהוֹצִיא אֶת הָרָה מִצּוּוֹרָרָהּ. בָּא מִשָּׁה שֶׁהִיָּה בְּגוֹבָה עֶשֶׂר אֲמוּת, וְקִפֵּץ לְגוֹבָה עֶשֶׂר אֲמוּת עִם מִטָּהוּ שֶׁהִיָּה בְּגוֹבָה שֶׁל עֶשֶׂר אֲמוּת וְאִתּוֹ הוּא פָּגַע בְּקִרְסוֹלוֹ שֶׁל עוֹג, שִׁמְעָד וּמָתָה. וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁל ג' פְּעָמִים עֶשֶׂר אֲמוּת, שִׁמְשָׁה רַבְּנוּ הִיָּה אָדָם הַיְחִיד שֶׁמְרוֹכְזִים בּוֹ הַכּוֹחַ שֶׁל ג' אֲבוֹת. וְכֵן הִיָּה הַפִּירוּשׁ שֶׁל הַדְּבָרִים לְפִי פְּרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

וּלְפִי רִש"י שֶׁמִּפְרֹשׁ שֶׁהַפְּלִיט זֶהוּ עוֹג, לְכַאוּרָה הִיָּה קֶשֶׁה. אֲבָל הַמַּעֲיִין הֵיטֵב בְּדַבְרֵי רִש"י יִרְאֶה שֶׁהוּא לְעוֹלָם לֹא מִפְּרֹשׁ שֶׁאֱלִיעֶזֶר עַבְדוֹ אַבְרָהָם הוּא עוֹג, רִש"י לָקַח מִדְּרָשִׁים אֲחֵרִים שֶׁל חֲז"ל שֶׁהֵם לֹא אֵלִיבָא דְּפְרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וּלְפִי הַמִּדְרָשִׁים הָאֵלֶּם - אֵלּוּ שְׁתֵּי אֲנָשִׁים שׁוֹנִים.

רַק אֲנִי נִצְטָרֵךְ לְהַבִּין לְפִי שִׁטַּת פְּרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָאֵם אֱלִיעֶזֶר הִיָּה צָדִיק אוֹ רָשָׁע.

לְפִי פִירוּשׁ רִש"י שֶׁהֵם שְׁנֵי אֲנָשִׁים שׁוֹנִים וְדָאִי שֶׁאִפְשָׁר לִזְמַר שֶׁאֱלִיעֶזֶר הִיָּה צָדִיק.

אֲבָל לְפִי פְּרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר צָרִיךְ לִישֵׁב אֶת הַדְּבָרִים.

אֱלִיעֶזֶר הִיָּה מְעוֹרֵב טוֹב וְרָע

בְּשָׁאֵלָה הַזֶּה יִשְׁנוּ יוֹשֵׁב שֶׁל רַבְּנוּ הָאֲר"י צוֹקֵלָלָה"ה, שֶׁבִּסְפָּרוּ עֵץ חַיִּים בְּשַׁעַר קְלִיפַת נֹגַהּ הוּא כּוֹתֵב שֶׁאֱלִיעֶזֶר עַבְדוֹ אַבְרָהָם הִיָּה מְעוֹרֵב בּוֹ טוֹב וְרָע בִּיחָד. וְכֵן זִמְנָא שֶׁהוּא הִיָּה עַבְדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ הַטוֹב שֶׁבּוֹ כָּפָה אֶת הָרָע שֶׁבּוֹ. רַק בְּרָגַע שֶׁאֲבָרָהָם אֲבִינוּ שִׁחֲרַר אוֹתוֹ - הִיָּה בִירוֹר, וְזֶה הַטוֹב שֶׁבּוֹ נִפְרַד מֵהָרָע שֶׁבּוֹ, וּמִזֶּה נַעֲשֶׂה אֱלִיעֶזֶר שֶׁנִּכְנַס חֵי לִגְן עֵדֶן. שֶׁהִיָּה לְהִכְנֵס חֵי לִגְן עֵדֶן וְדָאִי שֶׁלֹּא נִכְנָסִים עִם הַגּוֹף שֶׁלּוֹ, אֲלָא בְּשִׁבְלִי לְהִכְנֵס חֵי לְהִיּוֹת שֶׁהַצֵּלֶם אֱלֹקִי עִם הַנִּשְׁמָה הָאֱלֹקִית נִשְׁלָפָה מֵהַגּוֹף וְרַק אִזִּי הִיָּה יְכוֹלָה לְהִכְנֵס. וְזֶהוּ הַפְּשֵׁט לְהִכְנֵס חֵי לִגְן עֵדֶן - הַכוּוֹנָה שֶׁאֵלּוּ שֶׁנִּכְנָסוּ חַיִּים לִגְן עֵדֶן הֵם הִגִּיעוּ לְזִיכּוֹן כֹּה גָדוֹל שֶׁהֵם לֹא הָיוּ צְרִיכִים אֶת הַמִּיתָה אוֹ הַקְּבוּרָה בְּשִׁבְלִי הַפִּירוּד, אֲלָא בְּחִיָּהֶם הֵם הִצְלִיחוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַפִּירוּד שֶׁל הַצֵּלֶם וְהַנִּשְׁמָה הָאֱלֹקִית מֵהַגּוֹף.

לְאַחַר שֶׁהַחֶלֶק הַטוֹב שֶׁל אֱלִיעֶזֶר נִכְנַס לִגְן עֵדֶן, הַחֶלֶק הָרָע שֶׁבּוֹ - הוּא נַעֲשֶׂה עוֹג מֶלֶךְ הַבִּשְׁן שֶׁהִיָּה כּוֹל קְלִיפָה.

כִּנ"ל בְּעִנְיַן אִסְתֵּר הַמַּלְכָּה

זֶהוּ מָה שֶׁרַבְּנוּ הָאֲר"י מְסַבֵּיר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּעִנְיַן כִּיצַד אִסְתֵּר הִלְכָה לְאַחֲשׁוּרוֹשׁ וּשְׁיַמְשָׁה אִתָּהּ. וְשֵׁם מִתְרַץ הָרַב שֶׁהִיא

שֶׁהוּא פֶּתַח גֶּן עֵדֶן, מִצָּא אֶת אֱלִיעֶזֶר עוֹמֵד שָׁם וְשׁוֹמֵר עַל הַפֶּתַח.

יִשְׁנָה עוֹד קוּשִׁיָּה, שֶׁהִיָּה בְּפֶשֶׁט הַכְּתוּבִים כְּתוּב: 'וַיָּבֵא הַפְּלִיט וַיֵּגֶד לְאַבְרָם הָעֶבְרִי', וְלְאַחַר מָכַן שֶׁאֲבָרָהָם הוֹלֵךְ לְהִלָּחֵם וְלַהֲצִיל אֶת לוֹט כְּתוּב: 'וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו וַיִּרְקֶה אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ שְׁמֹנֶה עָשָׂר וְשָׁלֹשׁ מֵאוֹת וַיִּרְדֹּף עַד דָּן', רִש"י כְּתוּב: 'שְׁמוֹנֶה עָשָׂר וְגו' - (נִדְרִים לב) רַבּוּתֵנוּ אִמְרוּ אֱלִיעֶזֶר לְבָדוּ הִיָּה וְהוּא מִנִּין גִּימ' שֶׁל שְׁמוֹ. בְּפִירוּשׁ מוֹבָא שֶׁהוּא לָקַח אִתּוֹ אֶת אֱלִיעֶזֶר עַבְדוֹ לְמִלְחָמָה. וְהִיָּה כֹל הַמִּטְרָה שֶׁל הַפְּלִיט שֶׁהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁשָּׁבוּ אֶת לוֹט הִיָּתָה בְּשִׁבְלִי שֶׁאֲבָרָהָם יָלַךְ לַהֲצִיל אֶת לוֹט וּבִכֵּךְ יִהְיֶה בְּמִלְחָמָה, וְלְאַחַר מָכַן הוּא יוֹכֵל לְהַתְחַתֵּן עִם שָׂרָה אֲמִנּוֹ. וְאֵם נֹאמַר שֶׁהַפְּלִיט זֶהוּ אֱלִיעֶזֶר, אִיךָ הוּא לָקַח אוֹתוֹ אִתּוֹ לְמִלְחָמָה. אֲלָא וְדָאִי שֶׁהַפְּלִיט וְאֱלִיעֶזֶר בְּכְתוּבִים הֵם שְׁנֵי אֲנָשִׁים שׁוֹנִים. לִכֵּן נִרְאֶה שִׁישׁוֹנָם דְּבָרִים מְאֹד לֹא בְּרוּרִים בְּעִנְיַן זֶה.

הַפְּלִיט הוּא מִיכָאֵל הַמַּלְאָךְ

בִּס"ד נִרְאֶה לִי שֶׁאִפְשָׁר לִישֵׁב אֶת הַדְּבָרִים שֶׁלֹּא אַחֵר שֶׁלֹּא לֹא לְגַמְרִי יוֹשֵׁב שֶׁהַדְּבָרִים מִסְתַּדְּרִים בִּיחָד, אֲבָל זֶהוּ כֵן יוֹשֵׁב שֶׁלְּפָחוֹת נוֹכַח לַעֲשׂוֹת סֹדֶר בְּכְתוּבִים, וְלַהֲבִין שִׁישׁ פַּה שְׁתֵּי שִׁטּוֹת בְּבִיאוֹר הַמִּדְרָשִׁים.

הַמִּקּוֹר שֶׁלּוֹנוּ שֶׁאֱלִיעֶזֶר עַבְדוֹ אַבְרָהָם הוּא עוֹג מֶלֶךְ הַבִּשְׁן הוּא בְּפְרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, כֹּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹצִים לְבָדוֹק בְּמִקּוֹר אִיךָ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס מִפְּרֹשׁ 'וַיָּבֵא הַפְּלִיט'. נִרְאֶה זֹאת בְּפְרָק כ"ז שֶׁשֵּׁם כְּתוּב:

'נִסְיוֹן הַשִּׁישִׁי בָּאוּ עֲלָיו כָּל הַמַּלְכִּים לְהַרְגוֹ, אִמְרוּ נִתְחִיל רֹאשׁוֹן בֶּבֶן אָחִיו וְאַחֵר כֵּךְ נִתְחִיל בּוֹ, וּבְשִׁבְלִי לוֹט לָקַחוּ אֶת כָּל רְכוּשׁ סוּדוֹם וְעַמּוּרָה, שֵׁן וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וּרְכוּשׁוֹ. וְבָא מִיכָאֵל וְהַגִּיד לְאַבְרָהָם, שֵׁן וַיָּבֵא הַפְּלִיט וַיֵּגֶד לְאַבְרָם הָעֶבְרִי. מִיכָאֵל שָׂרוֹ שֶׁל עוֹלָם הוּא מַגִּיד, שֵׁן גַם בְּמַדְעָר מֶלֶךְ אֵל תִּקְלַל כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ הָכֵל וּבַעַל כְּנָפִים יִגִּיד דְּבַר, וְלִמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פְּלִיט, שֶׁבְּשַׁעֲהָ שֶׁהוֹרִיד הַב"ה סִמָּאֵל וְאֵת כֶּתֶם שֶׁלּוֹ מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אַחַז כְּנָפָיו שֶׁל מִיכָאֵל לְהַפִּיל עֲמוֹ וּפְלִטוֹ הַב"ה מִיָּדוֹ לְפִיכֵךְ נִקְרָא שְׁמוֹ פְּלִיט וְעֲלָיו אִמְרוּ יַחֲזִקָאֵל בָּא אֵלֵי הַפְּלִיט מִירוּשָׁלַם הַכְּתָה הָעִיר וכו'.

בְּפְרָק זֶה מוֹבָא שֶׁאוֹתוֹ פְּלִיט שֶׁהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ שֶׁשָּׁבוּ אֶת לוֹט לֹא הִיָּה עוֹג מֶלֶךְ הַבִּשְׁן, אֲלָא זֶה הִיָּה הַמַּלְאָךְ מִיכָאֵל, וְהוּא נִקְרָא פְּלִיט מִכּוּוֹן שְׁמָתִי שֶׁהַקַּב"ה הוֹרִיד אֶת הַסֵּם מִמְּקוֹם קְדוּשָׁתוֹ, הוּא אַחַז כְּנָפָיו שֶׁל מִיכָאֵל בְּשִׁבְלִי לְהַפִּיל אוֹתוֹ אִתּוֹ בִּיחָד, וְהַקַּב"ה הִצִּיל אוֹתוֹ מִיָּדוֹ שֶׁל הַסֵּם וְהַשְׁאִיר אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם קְדוּשָׁתוֹ. וְכַדְּבָרֵי הַפְּרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הֵנ"ל מִפְּרֹשׁ 'בַּעַל הַטּוֹרִים' שֶׁהַפְּלִיט הוּא מִיכָאֵל.

הַשְׁתַּלְשֻׁלוֹת הָעִנְיָנִים אֵלִיבָא דְּפְרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר

בְּרָגַע שִׁישׁ לָנוּ אֶת הַיְדִיעָה הַזֶּה לְפִי פְּרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁהַפְּלִיט הוּא מִיכָאֵל, הָכֵל אֲתִי שְׁפִיר. וְעַכְשִׁיו נִכְתּוּב אֶת סֹדֶר הַהִשְׁתַּלְשֻׁלוֹת אֵלִיבָא דְּפְרָקִי דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לְעוֹלָם עוֹג הִיָּה מֵהַנְּפִילִים, וְכֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַמְּבוֹל הוּא יֹשֵׁב עַל סוֹלְמוֹת הַתִּיבָה וְנִשְׁבַּע לָנוּחַ וּלְבָנָיו שֶׁהוּא יִהְיֶה לָהֶם עַבְדוֹ. לְאַחַר מָכַן נָח עָשָׂה חוֹר וְהַעֲנִיק לוֹ מִזֶּזֶן דֶּרֶךְ הַתִּיבָה, עוֹג נַעֲשֶׂה עַבְדוֹ שֶׁל חָם וְלְאַחַר מָכַן שֶׁל כוֹשׁ וְזֹא שֶׁל נִמְרוֹד. בְּרָגַע שֶׁאֲבָרָהָם אֲבִינוּ נִיצַל מִכְּבִשְׁן הָאֵשׁ - נִמְרוֹד הָעֵנִיק לוֹ אֶת עוֹג כְּמִתְנָה, וְזֶהוּ אֱלִיעֶזֶר עַבְדוֹ אַבְרָהָם. כֹּאֲשֶׁר הִיָּה מִלְחַמַת הַמַּלְכִּים כְּתוּב: 'וַיָּבֵא הַפְּלִיט

יש לנו כלל, אם אנחנו רואים שלושה דברים שמונים אותם בחזקת מחתא, משמע שיש להם דין זהה. לגבי התורה- כתוב מפורש: 'אם לא בריית יומם וְלַיְלָה חֲקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמַיִת', אדם חייב לעסוק בתורה בכל רגע שהוא יכול- זהו עמודו של עולם. משל לבנין שעומד על שלושה עמודים שאם תפיל עמוד הבנין יפול.

עבודה- קורבנות בית המקדש, 365 יום בשנה היו קרבים קורבנות על גבי המזבח, לא היה יום ללא קרבן- גם בחגים, שבתות וימים טובים.

היום בעונותינו שאין בית המקדש, תיקנו לנו חז"ל את התפילות כנגד הקרבנות, לכן אנחנו מתפללים תפילת שחרית כנגד קרבן תמיד של שחרית, תפילת מנחה כנגד קרבן של בין הערבים. והוסיפו את תפילת ערבית כנגד הקטר חלבים ואיברים. אין יום בשנה שאין בו תפילות, זאת אומרת שהתפילה היא עמודו שלו עולם- בלי תפילה אי אפשר להתקיים.

בא שמעון הצדיק ומונה את הגמילות חסדים ביחד עם התורה והתפילה. אליבא דאמת גמילות חסדים הוא אחד מג' עמודים של העולם, ואין יום שאמור לעבור על יהודי ללא גמילות חסדים. אם עובר יום ללא גמילות חסדים, זהו כאילו יום שהוא לא למד תורה ולא התפלל בו.

ובדרך שאדם רוצה ללכת- בה מוליכים אותו, וכל אדם יכול לגמול חסדים בין בגופו בין במונו, ובכל מיני דרכים. אברהם מבין שגמילות חסדים זהו עמודו של עולם, ואין יום שיעבור עליו ללא חסד. וכך אנו צריכים לדאוג לכך תמיד שלא יעבור עלינו אפילו יום אחד ללא גמילות חסדים.

סדום ייסדו בחוק שאסור לגמול חסדים

דבר נוסף שצריך לדעת שאנשי סדום נהרגו, לא רק כי היה בהם עבירות, הרמב"ם כותב שבכל חברה ישנם אנשים פושעים, אלא הבעיה של אנשי סדום היא שהפשע שם היה ממוסד, הוא היה אצלם בחוק. עשו חוק שאסור לעזור לעניים- הם עשו קלקול בתקנה, והוציאו את מצוות גמילות חסדים מהחוק אצלם.

וזוהי מידת סדום- שלי שלי, שלך שלך. וזהו חורבן העולם. הצורך הגרמני היטלר ימח שמו וזכרו, היה רוצח גם הרבה נכים, אוטיסטיים, מוגבלים וכדו'. ואמר לטוענים נגדו שטענו שצריך לרחם על אותם אנשים. שההפך הוא הנכון, צריך לרחם על אותם המשפחות שלהם, שכל הזמן הם צריכים להיות עסוקים ולטפל בהם. שטיפת המוח של הרוצח הזה עשתה שטיפת מח לעם שלם- הגרמנים. ובאופן כזה עקרו כל זיק של אנושיות ורחמים מליבם. שלעזור לאחרים על חשבון זמני הפנוי זה לא בא בחשבון.

למה ניצל לוט מהפיכת סדום?

'וַיְהִי בַשָּׁחַת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכָּפֹר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיִּשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה בְּהִפָּךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשָׁב בָּהֶן לוֹט'.

ישנה שאלה בזכות מה ניצל לוט מהפיכת סדום? לכאורה לפי ההבנה שלנו היינו חושבים שהוא ניצל בזכות זאת שהוא הכניס אורחים את המלאכים שבאו לסדום, והוא מסר את נפשו על כך.

הייתה שולחת שידה לאחשוורוש. ואסתר ומרדכי ידעו לעשות השבעה בשביל להפריד את הנשמה עם הצלם האלוני מהגוף, והגוף נשאר רק עם קליפת נגה, והוא נקרא שד יהודאי. ועם החלק הזה היא הייתה ניגשת לאחשוורוש. ולאחר מכן באים התירוצים של הפשטנים שאישה היא קרקע עולם וכו'. שהרי גם הגוף בלי הנשמה האלונית מחויב בתורה ובמצוות, אדרבא עיקר התורה והמצוות הם בשביל הגוף- לזכך אותו.

הגוף של אסתר התעבר מאחשוורוש ונולד כורש- שהיה חציו טוב וחציו רע. אך מאידך הוא היה גוי, כי להוריד נשמה של יהודי צריך צלם אלוני מעורב בזיווג, אבל קליפת נוגה של יהודי כן ניתן להוריד. (עיין בספרי 'דרכי קודש' עמ' קסט באורך, ושם מובא שהפשט והסוד מתחברים כאחד).

וזהו הסבר הדברים בעניין האם אליעזר היה צדיק או רשע אליבא דפרקי דרבי אליעזר. אבל צריך לדעת שישנם שתי שיטות.

מי שלא מוותר - מקבל

'וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא וְהוּא יָשָׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֵם הַיּוֹם' המדרש מספר בתחילת פרשתנו לאחר שאברהם אבינו עשה את המילה ביום השלישי שזהו תוקף הכאב, על מנת לא להטריח את אברהם אבינו בהכנסת אורחים הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה- ושרר חום רב מאוד שלא יכלו לצאת החוצה. אברהם אבינו רואה שאף אחד לא מגיע והוא שולח את אליעזר עבדו שיחפש אורחים לארח אותם ולקיים מצוות גמילות חסדים. אליעזר יוצא החוצה ורואה שאין אף אחד ומספר זאת לאברהם. אברהם אומר שאליעזר משקר, ולכן יוצא בעצמו לחפש אורחים.

הרב משה לוי זצ"ל מסביר את דברי המדרש, וכי אליעזר משקר על אדונו- הוא באמת יצא החוצה ולא היה אף אחד. אלא הוא מסביר שאצל אברהם אבינו אין דבר כזה אין.

כמה פעמים אנחנו רואים שיש בתי כנסת שקשה להם להשיג מנין בבוקר, ושולחים את אחד המתפללים שיצא החוצה ויחפש אנשים והוא לא מוצא. אבל אם ישנו מישהו שמתעקש ורוצה באמת להתפלל במניין, הוא יוצא החוצה וכבר מוצא מתפללים שיבואו להשלים להם מניין, ומיד כולם מתפללים הרי גם אנחנו יצאנו ולא ראינו אף אחד. אלא צריך לדעת שאם אדם לא מוותר, הקב"ה ישלח גם מלאכים בשביל שישלימו מניין.

גמילות חסדים - עמודו של עולם

ויש פה יסוד גדול, שההבנה שלנו מוטעית כיצד אנחנו צריכים להתייחס לגמילות חסדים, אנחנו מבינים שאם יש בן אדם שפונה אלינו לעזרה, אנחנו נשתדל לעזור לו, אבל אם אדם לא פונה אלינו- מצוין, כל אחד יכול להסתדר בכוחות עצמו. וגם אם מישהו יפנה אלינו באופן כללי, לפעמים נמתין בצד לראות אם מישהו עוזר לו, ואם נראה באמת שאף אחד לא עושה שום דבר אנחנו נעשה ונעזור לו. זאת אומרת שאנחנו הרבה פעמיים לוקחים את מצוות החסד כבירית מחדל, שרק אם אין ברירה אחרת. אבל השקפת התורה היא לא כך. הרי כתוב במסכת אבות (א ב): 'שִׁמְעוֹן הַצִּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנָסָת הַגְּדוּלָּה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד: עַל הַתּוֹרָה, עַל הָעֲבוּדָה, וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים.'

אבל לא כתוב זאת, אלא כתוב מפורש על הפס': 'יִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וְיִשְׁלַח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֶפְכָּה בְּהֶפֶךְ אֶת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֶן לוֹט'.

רש"י עומד על כך מדוע נזכר אברהם אבינו בפסוק שמדבר על הצלת לוט וכך כותב: 'ויזכור אלהים את אברהם - (ב"ר) מהו זכירתו של אברהם על לוט נזכר שהיה לוט יודע ששרה אשתו של אברהם ושמע שאמר אברהם במצרים על שרה אחותי היא, ולא גילה הדבר שהיה חס עליו לפיכך חס הקב"ה עליו'. זאת אומרת שלוט ניצל בזכות כך שהוא שתק במצרים ולא גילה להם ששרה היא אשתו של אברהם.

והסיבה לכך שלא בגלל הכנסת האורחים הוא ניצל, כותב הרב דסלר בשם הרב צבי פינקל זצ"ל שמכיוון שלוט גדל עם אברהם אבינו, מצוות הכנסת אורחים הייתה טבועה עמוק אצלו.

אבל לשתוק ולא לספר למצרים ששרה היא אשתו של אברהם, זהו מעשה שלמד מעצמו ולא מחמת הטבע שלו. ועוד שהיה לו אינטרס כן לספר, שהרי הוא היה יכול לרשת את אברהם לאחר שהמצרים היו הורגים אותו, וזוהי בעצם הסיבה שהוא יצא עם אברהם מעיקרא, מכיוון שהוא רצה לרשת אותו. והיתה לו פה הזדמנות לבצע את המזימה שלו, ובכל זאת הוא שתק וחס על אברהם אבינו, לכן מהשמיים גם חסו עליו ובזכות זאת הוא ניצל.

אברהם אבינו היה אוהב ה'

'כִּי בָרַךְ אֶבְרָהָם וְהִרְבָּה אֲרָבָה אֶת זָרְעוֹ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וַיַּחְוֶל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם וַיֵּרֶשׁ זָרְעוֹ אֶת שְׁעֵר אֵי־כִי'.

אברהם אבינו לאחר עקידת יצחק מקבל ברכות עצומות. דבר מעניין שמצינו שהוא מקבל את הברכות רק לאחר שהוא מקריב את האיל ולא לאחר העקידה.

הסיבה לכך היא שלפעמים הקב"ה מבקש מאתנו דבר מסוים, ולאחר שעשינו את המוטל עלינו אנחנו מרגישים סוג של הקלה מסוימת. או שמתגלה שאנחנו פטורים מאותו דבר גם כן מרגישים את ההקלה הזו.

אבל אצל אברהם אבינו לא הייתה את ההרגשה הזו, הוא עשה הכנה גדולה לעקוד את יצחק, ולמרות שזה סותר את ההבטחה של הקב"ה אליו שביצחק יקרא לך זרע, ועוד שאברהם כל הזמן לימד אמונה ומחה על כל אלו שהיו מקריבים בזמנו ילדים לעבודה זרה, ועכשיו כולם יראו שהוא בעצמו מקריב את הבן שלו. ואברהם אבינו לא הרבה מאומה על הקב"ה. לאחר מכן שהוא כבר בא לבצע את ציווי ה' להקריב את בנו קרבן, הוא מקבל הוראה לא לעשות כלום ולא להקריב אותו קרבן. אבל אברהם אבינו הרגיש כל כך צורך להקריב בשביל הקב"ה קרבן, הוא הולך ומחפש איך אפשר לעשות קרבן לה', וה' זימן לו את האיל. ושאברהם אבינו מקריב את האיל, הוא חושב בראשו שזהו ממש כאילו יצחק בנו. וזהו מראה נאמנה על אדם עובד ה', על אדם שאוהב את הקב"ה ומחפש לעשות את רצון ה' באהבה. ובזכות זאת הוא מקבל את הברכות.

ה' יזכנו אותו להיות מעבדיו העובדים אותו באהבה. ונזכה לכל הברכות הכתובות בתורה בביאת משיח צדקנו במהרה בימנו אמן.

שאלה:

כמה תלמידי מקובלים אמרו לי לא לקרוא זוהר בלילה ולא ללמוד קבלה עד אחר חצות הלילה. מה דעת הרב על זה. פעמים אני רוצה לקרוא זוהר קודם שינה או לשמוע שיעור של כבודו בלילה או לחזור על איזה לימוד באוצרות חיים ולהתעמק בעוד ספרים בסדר הלילה.

תשובה:

אכן ישנם דעות בזה, ולכו"ע עדיף ללמוד בזמנים יותר מסוגלים, כגון לאחר חצות לילה, שב"ק וכו' אולם כיום המנהג לא להקפיד בכך כ"כ וכמה שיוכל לנצל את הזמן ללימוד תורה בכל חלקיה ישתדל לעשות כן ללא חשש, מלבד מקרא ללא פירושים שאנו נמנעים מלעסוק בחצי לילה הראשון שכן באה אזהרה מפורשת מרבינו האר"י צוקללה"ה וגם זאת דוקא למי שיכול ללמוד דברים אחרים בזמן זה.

שאלה:

הבנתי שיש עניין להזהר מאוד עם פירורי לחם שלא יזרקו כי זה גורם לעניות, והעניין הזה חשוב לי מאוד כי אולי זה מה שסוגר לי את השפע, למרות כל הסגולות לפרנסה שאני עושה, כולל מעשרות. אז רציתי שהרב יסביר לי מה בדיוק הבעיה: רק שלא יזרקו פירורים על הרצפה או שגם אסור לזרוק לפח את השאריות? ואם אסור, אז מה הפתרון לעשות עם מה שנשאר? אם הרב יוכל להסביר לי את חומרת העניין בבקשה

תשובה:

אכן אזהרה זו נפסקה להלכה בשו"ע אור"ח סימן קפ סעיפים ג'-ד' ועיקר הזהירות היא לא לאבד את הפירורים בדרך של בזיון ועיין עוד למרן הבא"ח ש"ר פרשת שלח לך אות ה, ומכל מקום אם אוספם לשקית אטומה ומניחם בפח ליכא חשש, משום דלא חשיב דרך בזיון ומימלא כבר אף אחד לא יאכל אותם. ועיקר הקפידא שאף אחד לא ידרוס עליהם וכד'.

שאלה:

האם הסגולות ופעולות שהם בכוונת שמות הקודש בלי לכתוב אותם ובלי להזכיר אותם בפה הם גם בכלל כל האזהרות שכתבו רבותינו על שימוש שמות הקודש

תשובה:

כל זמן שהכוונות נשארות במחשבה גרידא ליכא בזה חשש, ומכל מקום פשיטא שללא הבנה אין גם להרהר בכוונות בזמן התפילה והמצות, אולם להרהר בשמות הקדש בזמן מתאים ובמקומות נקיים יש בזה מעלה גדולה.

שליחת שאלות לרב במייל:
tthakodesh@gmail.com

להקדשת העלון לרפואה, לעילוי נשמה, להצלחה, להפצת העלון בעיר מגוריהם, לקבלת העלון במייל:
a0583202638@gmail.com | 058-3202638
להאזנה לשיעורים מו"ר שליט"א בקול הלשון - 073-2951232

לעילוי נשמת: נסים מאיר בן זוהרה ז"ל, ישעיהו בן חנה ז"ל, מאיר בן ליליאן ז"ל.
לרפואה שלמה: רבי רפאל יעקב בן שושנה, אמיר חי בן וידה, רינה בת תמר.

זמני תפילות ושיעורים
קהילת "אור החיים הקדוש" אלעד

5:10	מניין בהגן החמה
7:45	מניין שני שחרית
12:30	מנחה גדולה
15:00	מנחה קטנה
15:30	שיעור ר' אהרן הלל
16:15	שיעור מו"ר שליט"א
17:15	ערבית צאת שבת

